

Cultura

CINEMA

Federico Luppi, força i fragilitat d'un actor

Mor als 81 anys un dels grans del cinema argentí, protagonista de films com 'Martín (Hache)'

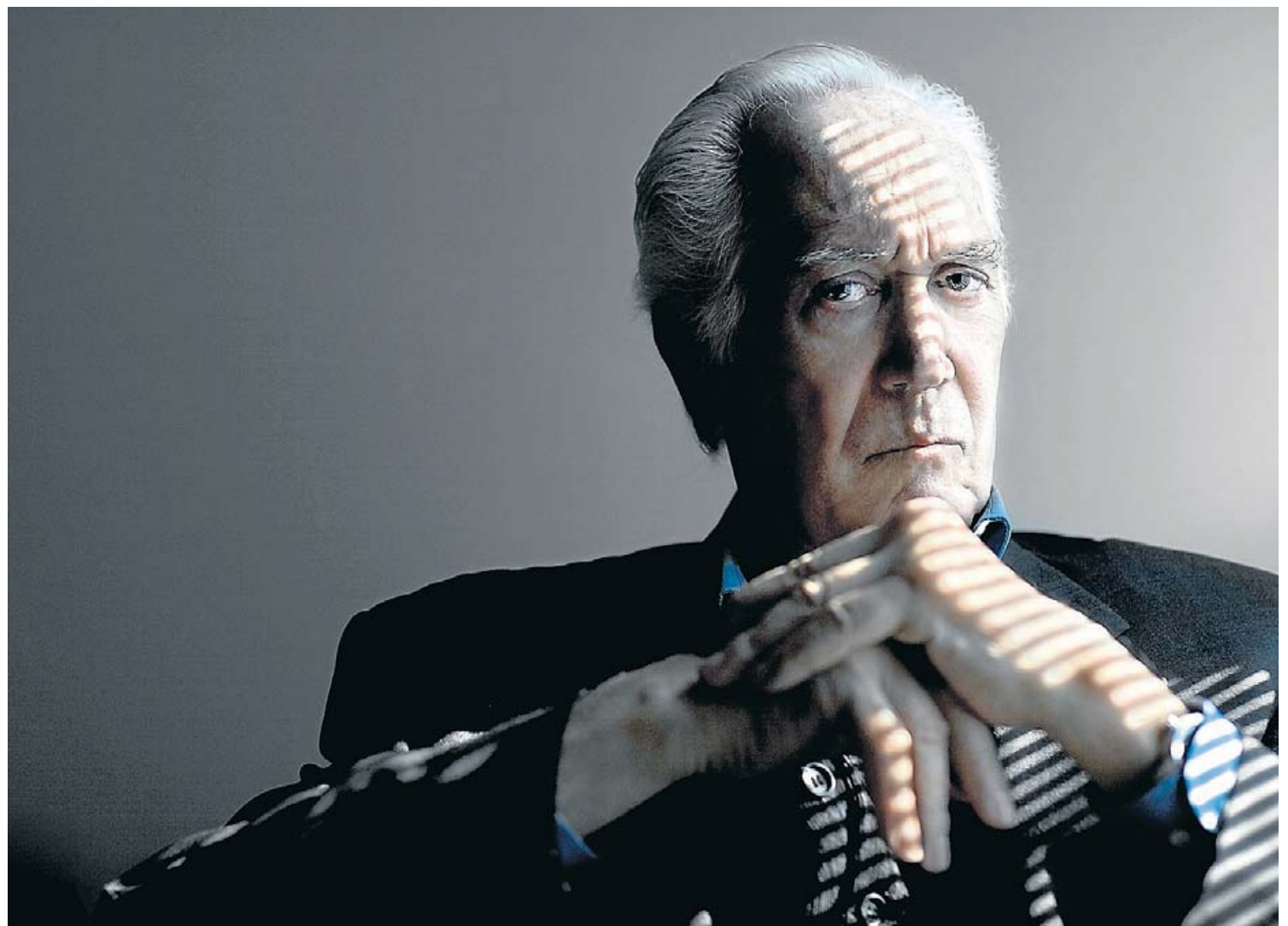
TONI VALL
BARCELONA

"Permanece a mi lado cuando a mi frágil cuerpo le atormenten dolores y alcance la verdad, y el tiempo maníaco siga esparciendo el polvo, y la vida furiosa siga arrojando llamas. Permanece a mi lado y cuando vaya apagándome puedas señalarme el final de mi lucha, y el atardecer de los días eternos, en el bajo y oscuro borde de la vida". És un fragment del preciós poema del poeta anglès Alfred Tennyson que Federico Luppi li recita xiuxiuejant a Marisa Paredes quan aquesta agonitza, poc abans del final de la pel·lícula *El espinazo del diablo* (2001). Impossible esborrar de la memòria aquest tros de cinema, profund i commovedor, que en la veu i la presència del gran actor argentí cobrava vida i veritat, s'elevava i transitava des de la pantalla fins al cor de l'espectador amb la facilitat que tan sols alguns intèrprets escollits són capaços d'injectar a les seves línies de text.

Luppi, nascut a Ramallo, prop de Buenos Aires, l'any 1936, va morir ahir a la capital argentina a causa de les complicacions d'un coàgul al cervell provocat per un accident domèstic que va tenir l'abril passat. Actor orgànic i intuïtiu, de fortíssima presència física, veu greu i penetrant, sempre capaç de fer fàcils els papers més complicats, d'injectar profunditat a un personatge tan sols amb una rèplica. Transmetia amb el seu art interpretatiu la sensació que sense problemes podria fer tots els seus papers assegut en una cadira, amb la càmera al davant filmant-lo i ell deixant anar el seu diàleg.

La connexió emocional

Luppi posseïa el preuat do de la naturalitat, de la creació versemblant i la connexió emocional amb els rols que se li encomanaven. Per bé que habituat als caràcters forts, sabia invertir l'ordre previsible dels factors i sorprendre amb una creació fràgil i humana. El gran públic, més enllà de l'Argentina, va començar a familiaritzar-s'hi gràcies al seu paper de Mario a l'èxit internacional *Un lugar en el mundo* (1992), el film d'Adolfo Aristarain sobre la recerca dels orígens i el valor de les arrels rurals. Ja llavors era un dels més reconeguts intèrprets argentins, al'altura de coetanis com Héctor Alterio, Ulises Dumont, Norma Alejandro i Pepe Soriano. Amb Aristarain ja havia protagonitzat *Tiempo de re-*

L'actor argentí Federico Luppi en una fotografia del 2011 a Madrid. FRANCIS TSANG / GETTY

vancha (1981), aclamat com un dels films de temàtica social més importants i compromesos de la cinematografia del seu país, fortament arrelat a la reivindicació sindicalista i amb el mèrit importantíssim d'estar rodat durant la dictadura. Un film extremadament coherent amb la mentalitat i ideologia de Luppi, que es va instal·lar a Espanya el 2001 coincidint amb la greu crisi econòmica que va portar el seu país al precipici del *corralito*.

Més còmode amb el kirchnerisme, va tornar a casa, però aviat se'n va desenganyar i els últims temps va mostrar una gran disconformitat amb el govern de Mauricio Macri, sens dubte agreujada pels problemes econòmics que ell mateix confessava tenir. D'agitada vida sentimental, una de les seves exparelles, Haydée Padilla, va acusar-lo de violència masclista.

Aristarain va ser una figura essencial en la carrera de Luppi. Amb ell va repetir a *La ley de la frontera* (1995) i *Lugares comunes* (2002),

Naturalitat Federico Luppi tenia el do de la creació versemblant

però mereix una menció especial *Martín (Hache)* (1997), drama familiar i sentimental de fort calat dramàtic i generacional, que és sens dubte una de les seves millors creacions. Al costat de la figura d'Aristarain s'hi ha d'incorporar en el mateix grau d'importància la del cineasta mexicà Guillermo del Toro. A les seves ordres va rodar *Cronos* (1992), faula sobre les possibilitats de l'eterna joventut, la ja esmentada *El espinazo del diablo* i *El laberinto del fauno* (2006), inspirada capbussada en les conseqüències de la Guerra Civil en clau fantàstica.

A mitjans dels anys 90 va esdevenir un dels actors més sol·licitats de la cinematografia hispana. Van reclamar-ne la presència directors tan destacats com Agustín Díaz Yanes (*Nadie hablará de nosotras cuando hayamos muerto*, 1995), Mariano Barroso (*Éxtasis*, 1996) i Gerardo Herrero (*Frontera sur*, 1998). Va regalar-nos un memorable mà a mà amb Francisco Rabal a la discreta *Divertimento* (José García Hernán-

dez, 2000) i va acumular papers en films no sempre reeixits però on acostumava a deixar la seva empremta i gran personalitat.

Luppi havia fet els primers passos en el cinema amb clàssics argentins com *El romance del Aniceto y la Francisca* (1967), *Pasión dominiguera* (1970) i *La Patagonia rebelde* (1974), va conrear l'ofici a la televisió i sempre que podia es refugiava en el teatre. Va pujar, com a mínim, dues vegades als escenaris barcelonins: una el 1999 al Mercat de les Flors, amb *El vestidor*, el clàssic de Ronald Harwood; i l'altra fa ben poc, el març del 2015, amb *El reportaje*. Va ser emocionant veure i aplaudir el gran Luppi al Lliure de Gràcia, amb gairebé 80 anys, vestit amb uniforme i donant vida a un vell militar de la dictadura argentina, en garjolat i a punt de ser entrevistat a la televisió. "No em fa por la mort. Em fa pena deixar la vida", havia dit en una de les seves últimes entrevistes, quan potser ja intuïa que la seva llum s'apagava. —